

Офіціоз

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про захист персональних даних» та численними зверненнями профспілкових організацій щодо застосування закону розпочинаємо публікацію документів, інструктивних матеріалів з цього питання.

Департамент правового захисту ФПУ дав такі роз'яснення окремих положень Закону України «Про захист персональних даних».

Законодавство про захист персональних даних поширюється на всіх юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. На сьогодні майже всі первинні профспілкові організації мають статус юридичних осіб, обробляють персональні дані членів профспілки та зобов'язані вжити заходів щодо захисту цих даних. У результаті діяльності будь-якої первинної профспілкової організації створюється база персональних даних членів профспілки.

Хто є володільцем бази персональних даних «Члени профспілки»?

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про професійні спілки та гарантії їх діяльності» первинна організація профспілки – добровільне об'єднання членів профспілки, які, як правило, працюють на одному підприємстві незалежно від форми власності і виду господарювання або у фізичної особи, яка використовує найману працю, або забезпечують себе роботою самостійно, або навчаються в одному навчальному закладі.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про захист персональних даних» **володільцем бази персональних даних** – це фізична або юридична особа, якій законом або за згодою суб'єкта персональних даних надано право на обробку цих даних, яка затверджує мету обробки персональних даних у цій базі даних, встановлює склад цих даних та процедури їх обробки, якщо інше не визначено законом.

Згідно зі статтею 7 Закону про професійні спілки підставою для вступу до профспілки є заява громадянина (працівника), подана в первинну організацію профспілки. Для реалізації прав та гарантій членів профспілки первинна профспілкова організація обробляє, зокрема, такі персональні дані членів профспілки, як прізвище, ім'я, по батькові, посада, склад сім'ї, житлові умови.

З точки зору законодавства про захист персональних даних саме первинна профспілкова організація є володільцем бази персональних даних «Члени профспілки».

Метою обробки персональних даних у цій базі є, насамперед забезпечення реалізації соціально-трудова відносин, а також відносин у сфері бухгалтерського обліку.

Розпорядник бази персональних даних – фізична чи юридична особа, якій володільцем бази персональних даних або законом надано право обробляти ці дані.

Згідно з пунктом 2 статті 4 Закону про захист персональних даних володільцями та розпорядниками баз персональних даних можуть бути:

* підприємства, установи і організації усіх форм власності,
* органи державної влади чи органи місцевого самоврядування,

* фізичні особи – підприємці, які обробляють персональні дані відповідно до закону.

Володільць бази персональних даних може доручити обробку персональних даних розпоряднику бази персональних даних відповідно до договору в письмовій формі (ст. 11 Закону про захист персональних даних).

Отже, як бачимо, вважати розпорядниками бази представників профкому, які працюють з персональними даними членів профспілки, з точки зору законодавства не можна.

Чи можуть взагалі бути розпорядниками у такої бази? Так, але в окремих випадках.

Відповідно до статті 35 Закону про професійні спілки, з метою реалізації статутних завдань профспілки, їх об'єднання, які є юридичними особами, можуть здійснювати необхідну господарську та фінансову діяльність шляхом надання безоплатних послуг, робіт, створення в установленому законодавством порядку підприємств, установ або організацій із статусом юридичної особи, формувати відповідні фонди, кредитні спілки.

Первинна профспілкова організація, що має статус юридичної особи, може укласти цивільно-правовий договір з фізичною особою, наприклад, для забезпечення бухгалтерського обліку. У такому разі бухгалтер-підрядник, безумовно, матимемо доступ до персональних даних членів профспілки, працюватимемо з ними, і відповідно вважатиметься розпорядником цієї бази персональних даних відповідно до закону.

Якщо первинна профспілкова організація веде господарську чи фінансову діяльність, у багатьох випадках вона отримуватиме та зберігатиме персональні дані фізичних осіб – контрагентів, підрядників або персональні дані фізичних осіб, що перебувають у трудових відносинах з юридичною особою – підрядником (контрагентом). У такому разі можна виокремити, наприклад, таку базу персональних даних як «Фізичні особи, персональні дані яких обробляються в ході ведення господарської діяльності».

Отже, підсумовуючи наведене, у профспілкових організаціях всіх рівнів можуть бути у наявності такі бази персональних даних:

1) База персональних даних **«Працівники»** (за наявності найманих працівників), до якої належить картотека особових карток (типова форма № П-2), усі особові справи працівників, довідник з відомостями про працівників у програмі 1С.

База персональних даних **“Працівники”** створюється з метою забезпечення реалізації трудових відносин, адміністративно-правових, податкових відносин та відносин у сфері бухгалтерського обліку.

Посилання на законодавчі акти: Закон України “Про захист персональних даних”, Кодекс законів про працю України, Податковий кодекс України, спільний наказ Держкомстату України та Міноборони України від 25.12.2009 № 495/656 “Про затвердження типової форми первинного обліку № П-2 “Особова картка працівника”, Статут галузевої профспілки, положення первинної профспілкової організації (у разі наявності).

2) База персональних даних **“Фізичні особи, персональні дані яких обробляються у ході ведення господарської діяльності”** (у разі коли при провадженні господарської діяльності організація має справу з фізичними особами, які виконують роботи (надають послуги) за цивільно-правовими договорами, укладає договори оренди, купівлі-продажу тощо). До цієї бази вносяться персональні дані фізичних осіб – підрядників, контрагентів або персональні дані фізичних осіб, що перебувають у трудових відносинах з іншою юридичною особою – підрядником, контрагентом (прізвище, ім.”я, по батькові, паспортні дані, ідентифікаційний код).

База персональних даних “Фізичні особи, персональні дані яких обробляються у ході ведення господарської діяльності” створюється з метою оформлення з фізичними особами цивільно-правових відносин.

Посилання на законодавчі акти: Закони України “Про захист персональних даних”, “Про професійні спілки та гарантії їх діяльності”, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Статут відповідної галузевої профспілки, положення первинної профспілкової організації (у разі наявності).

3) База персональних даних **“Члени профспілки”**, до якої включаються персональні дані членів профспілки (прізвище, ім.”я, по батькові, дата та місце народження, посада, склад сім”ї, житлові умови).

База персональних даних **“Члени профспілки”** створюється з метою забезпечення реалізації відносин у сфері громадської діяльності, соціально-трудова відносин, в тому числі надання матеріальної допомоги, здійснення оздоровлення членів профспілки та їх дітей, представлення до відомчих нагород, відзнак тощо, відносин у сфері бухгалтерського обліку.

Посилання на законодавчі акти: Закони України “Про захист персональних даних”, “Про професійні спілки та гарантії їх діяльності”, Податковий кодекс України, Житловий кодекс Української РСР, Статут відповідної галузевої профспілки, положення первинної профспілкової організації (у разі наявності).

Чи потрібно реєструвати бази персональних даних первинної профспілкової організації?

Відповідно до статті 9 Закону про захист персональних даних бази персональних даних підлягають державній реєстрації шляхом внесення відповідного запису уповноваженим державним органом з питань захисту персональних даних до Державного реєстру баз персональних даних.

Первинна профспілкова організація, що має статус юридичної особи, має зареєструвати свої бази персональних даних у Державній службі України з питань захисту персональних даних (ДСПЗПД). **На кожну з фактично наявних баз слід заповнити окрему заяву.**

Звертаємо увагу, що реєстрація баз персональних даних здійснюється за заявочним принципом шляхом повідомлення. Безпосередньо бази персональних даних надавати до ДСПЗПД не потрібно.

Заяви заповнюються українською мовою, розбірливими друкованими літерами або на комп’ютері за типовою формою, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 8 липня 2011 р. № 1824/5.

Кожну сторінку заяви має підписати голова профкому та засвідчити печаткою.

Заяви про реєстрацію баз персональних даних рекомендується надсилати до ДСПЗПД поштою (рекомендованим листом з повідомленням про вручення) за адресою: 02660, м. Київ, вул. Марини Раскової, 15.

Яких заходів має вжити профком для приведення процесів обробки персональних даних у відповідність до законодавства?

Визначення мети обробки персональних даних, їх складу та змісту, наявних баз, реєстрація баз – це лише перші кроки щодо запровадження захисту персональних даних у первинній профспілковій організації.

Дії щодо запровадження захисту персональних даних у первинній профспілковій організації, приведення процесів та процедур обробки персональних даних у відповідність до законодавства доцільно винести на розгляд профкому, зафіксувати у протоколі засідання профспілкового комітету.

Для аналізу процесів обробки персональних даних рекомендуємо створити робочу групу з членів профкому.

Розпочинати аналіз процесів обробки рекомендуємо зі складу та змісту персональних даних, враховуючи, що, згідно з пунктами 2 та 3 статті 6 Закону про захист персональних даних, персональні дані, їх склад та зміст мають бути точними, достовірними, відповідними та **ненадмірними** стосовно визначеної мети їх обробки. Варто проаналізувати, чи всі відомості про членів профспілки, що обробляються у профкомі, дійсно потрібні для реалізації соціально-трудова відносин, забезпечення бухгалтерського обліку, інших визначених цілей обробки даних.

Відповідно до пункту 5 статті 24 Закону про захист персональних даних, профком має визначити відповідальну особу, яка організуватиме роботу, пов’язану із захистом персональних даних при їх обробці, відповідно до закону. Призначення відповідальної особи також радимо зафіксувати у протоколі засідання профспілкового комітету.

З метою приведення документації профспілки у відповідність до законодавства, від усіх осіб, дані яких обробляються в профкомі починаючи з 1 січня 2011 року (дата набрання чинності Законом про захист персональних даних), слід отримати документовану згоду на обробку персональних даних, наприклад, у формі заяви.

Особи, які лише вступають до профспілки, можуть зазначити згоду на обробку персональних даних у заяві про вступ до профспілки, що відповідно до статті 7 Закону про професійні спілки подається в первинну організацію профспілки.

Отримувати заяви від осіб, які вступили до профспілки у попередні роки, не потрібно, адже закон не має зворотної сили у часі. Вважається, що обробка персональних даних провадиться на підставі вільного волевиявлення сторін відповідно до правовідносин, що виникли до набрання чинності Законом про захист персональних даних. Датою заяви про

згоду на обробку персональних даних має бути дата, коли така згода надається суб'єктом персональних даних.

Ще одна вимога Закону про захист персональних даних, яку має дотримати первинна профспілкова організація, стосується письмового повідомлення фізичних осіб про їхні права у сфері захисту персональних даних, мету обробки даних та осіб, яким передаються дані.

Відповідно до статті 12 Закону про захист персональних даних збирання персональних даних є складовою процесу їх обробки, що передбачає дії з підбору чи впорядкування відомостей про фізичну особу та внесення їх до бази персональних даних. Суб'єкта персональних даних протягом десяти робочих днів з дня включення його персональних даних до бази персональних даних необхідно повідомити про його права, визначені цим Законом, мету збору даних та осіб, яким передаються його персональні дані, виключно у письмовій формі.

Зібрані відомості про суб'єкта персональних даних, а також інформація про їх джерела надаються цьому суб'єкту персональних даних за його вимогою, крім випадків, установлених законом.

Отже, наступний крок, який має зробити профком, – повідомити осіб, які вступили до профспілки після 1 січня 2011 року (дати набрання чинності Законом), про права, визначені законодавством у сфері захисту персональних даних, мету обробки персональних даних, осіб, яким передаються дані (за їх наявності). Якщо ж у профкому є можливість повідомити щодо відповідних питань усіх членів профспілки, така ініціатива можна тільки привітати.

Зверніть увагу, що повідомлення слід надавати й фізичним особам, які надають послуги профкому на підставі цивільно-правових договорів.

Щодо реєстрації баз персональних даних первинних профспілкових організацій без статусу юридичної особи, слід зауважити, що на сьогодні Законом про захист персональних даних та іншими нормативними актами це питання поки що не врегульовано. До внесення відповідних змін у нормативно-правові акти рекомендуємо таким організаціям вжити зазначених вище заходів щодо запровадження захисту персональних даних, приведення процесів та процедур обробки персональних даних у відповідність до законодавства.

Якщо голова профспілкової організації та бухгалтер працюють на громадських засадах. Яку необхідно реєструвати базу персональних даних?

Якщо бухгалтер є членом профспілкової організації доцільно зареєструвати одну персональну базу "Члени профспілки".

У разі коли бухгалтер найманий працівник – база персональних даних "працівники", а якщо бухгалтер працює за цивільно-правовим договором – база персональних даних "Фізичні особи, персональні дані яких обробляються у ході ведення господарської діяльності".

Працівники прийняті на роботу в 2011 році і на сьогодні вже звільненні з роботи. Чи необхідно брати від них заяву про згоду на обробку їх персональних даних та повідомляти їм про права у сфері захисту персональних даних мету обробки цих даних та осіб, яким передаються ці дані?

У разі коли прийнятті в 2011 році працівники звільнилися брати заяву про згоду на обробку їх персональних даних не потрібно, але надіслати повідомлення про їхні права необхідно.

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

НАКАЗ

30.12.2011 N 3659/5

*Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
3 січня 2012 р.
за № 1/20314*

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
юстиції України
30.12.2011 № 3659/5

*Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
3 січня 2012 р.
за № 1/20314*

ТИПОВИЙ ПОРЯДОК обробки персональних даних у базах персональних даних

І. Загальні положення

1.1. Цей Типовий порядок розроблено на виконання вимог частини десятої статті 6 Закону України "Про захист персональних даних" (далі - Закон).

1.2. Цей Типовий порядок встановлює загальні вимоги до організаційних та технічних заходів захисту персональних даних під час їх обробки у базах персональних даних володільцями та розпорядниками баз персональних даних.

1.3. Обробка персональних даних може здійснюватися повністю або частково в інформаційній (автоматизованій) системі та/або у формі картотек персональних даних.

1.4. У цьому Типовому порядку терміни вживаються у такому значенні:

автентифікація - процедура встановлення належності працівникові володільця або розпорядника бази персональних даних пред'явленого ним ідентифікатора;

авторизація - процедура отримання дозволу на проведення дій з обробки персональних даних у базі персональних даних у складі інформаційної (автоматизованої) системи;

відповідальна особа - особа, на яку володільцем або розпорядником бази персональних даних відповідно до її службових, трудових, професійних обов'язків покладена організація роботи, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці;

ідентифікація - процедура розпізнавання користувача в системі, як правило, за допомогою наперед визначеного імені (ідентифікатора) або іншої інформації про нього, яка сприймається інформаційною (автоматизованою) системою;

структурний підрозділ - структурна одиниця, що діє у складі володільця або розпорядника персональних даних та відповідно до його прав та обов'язків на підставі положення про нього здійснює організацію роботи, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці.

Інші терміни у цьому Типовому порядку вживаються у значеннях, наведених у Законі.

1.5. Захист персональних даних покладається на володільця бази персональних даних.

Розпорядник бази персональних даних здійснює обробку персональних даних відповідно до закону або на підставі укладеного з володільцем бази персональних даних договору у письмовій формі з метою і в обсязі, визначеними в договорі.

На дії володільця та/або розпорядника бази персональних даних поширюються усі вимоги щодо захисту персональних даних від незаконної обробки, а також від незаконного доступу до них.

1.6. Володільць або розпорядник бази персональних даних надає суб'єкту персональних даних інформацію про мету обробки персональних даних до моменту отримання згоди від суб'єкта персональних даних.

1.7. Володільць бази персональних даних зберігає персональні дані у строк не більше, ніж це необхідно відповідно до мети їх обробки, якщо інше не передбачено законодавством.

1.8. Володільць бази персональних даних визначає: мету обробки, склад персональних даних у базі персональних даних та її місцезнаходження;

порядок внесення, зміни, поновлення, використання, поширення, знеособлення, знищення персональних даних у базі персональних даних;

відповідальну особу або структурний підрозділ; порядок захисту персональних даних, в тому числі від незаконної обробки та незаконного доступу до них.

1.9. Відповідальна особа або структурний підрозділ відповідно до покладених завдань:

забезпечує ознайомлення працівників володільця та розпорядника бази персональних даних з вимогами законодавства про захист персональних даних, зокрема щодо їхнього обов'язку не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали їм відомі у зв'язку з виконанням професійних, службових чи трудових обов'язків;

забезпечує організацію обробки персональних даних працівниками володільця та розпорядника бази персональних даних відповідно до їх професійних, службових чи трудових обов'язків в обсязі, необхідному для виконання таких обов'язків;

організовує роботу з обробки запитів щодо доступу до персональних даних суб'єктів відносин, пов'язаних з обробкою персональних даних;

забезпечує доступ суб'єктів персональних даних до власних персональних даних;

інформує керівника володільця та розпорядника бази персональних даних про заходи, яких необхідно вжити для приведення складу персональних даних та процедур їх обробки у відповідність до закону;

інформує керівника володільця та розпорядника бази персональних даних про порушення встановлених процедур з обробки персональних даних.

1.10. Володільць бази персональних даних веде облік:

фактів надання та позбавлення працівників права доступу до персональних даних та їх обробки;

спроб та фактів несанкціонованих та/або незаконних дій з обробки персональних даних.

1.11. Володільць бази персональних даних може розмежувати режими доступу працівників до обробки персональних даних у базі персональних даних відповідно до їх професійних, трудових чи службових обов'язків.

1.12. Знищення персональних даних здійснюється у спосіб, що виключає подальшу можливість поновлення таких персональних даних.

II. Обробка персональних даних в складі інформаційної (автоматизованої) системи

2.1. Володільць бази персональних даних обробляє персональні дані в складі інформаційної (автоматизованої) системи, у якій забезпечується захист персональних даних відповідно до вимог закону (2297-17).

2.2. Обробка персональних даних в інформаційній (автоматизованій) системі може здійснюватись у складі інформаційно-телекомунікаційної системи із застосуванням засобів мережевого захисту від несанкціонованого доступу під час обробки персональних даних.

2.3. Працівники володільця бази персональних даних допускаються до обробки персональних даних лише після їх авторизації.

2.4. Доступ осіб, які не пройшли процедуру ідентифікації та/або автентифікації, повинен блокуватись.

2.5. В інформаційній (автоматизованій) системі, де обробляються персональні дані, може здійснюватись реєстрація, зокрема:

результатів ідентифікації та/або автентифікації працівників володільця бази персональних даних;

дій з обробки персональних даних;

факту встановлення ознаки "Підтвердження надання згоди на обробку персональних даних у базі персональних даних" за допомогою управляючих елементів веб-ресурсів володільця або розпорядника бази персональних даних, інтерфейсів користувача програмного забезпечення;

результатів перевірки цілісності засобів захисту персональних даних.

Відповідальна особа та/або структурний підрозділ може проводити аналіз реєстраційних даних.

Реєстраційні дані захищаються від модифікації та знищення.

Реєстраційні дані повинні зберігатися та надаватися за вмотивованою вимогою для аналізу суб'єктам відносин, пов'язаним із персональними даними.

2.6. Володільць бази персональних даних забезпечує антивірусний захист в інформаційній (автоматизованій) системі.

2.7. Володільць бази персональних даних забезпечує використання технічних засобів безперебійного живлення елементів інформаційної (автоматизованої) системи.

III. Обробка персональних даних у формі картотек

3.1. Володільць бази персональних даних здійснює обробку персональних даних у картотеках у порядку, визначеному Законом та розділом I цього Типового порядку, з урахуванням таких вимог:

документи, що містять персональні дані, формуються у справи залежно від мети обробки персональних даних;

справи з документами, що містять персональні дані, повинні мати внутрішні описи документів із зазначенням мети обробки і категорії персональних даних;

картотеки зберігаються у приміщеннях (шафах, сейфах), захищених від несанкціонованого доступу.

3.2. Двері у приміщеннях (шафах, сейфах) повинні бути обладнані замком або контролем доступу.

В.о. директора Департаменту взаємодії з органами влади С.В.МАРТИНЕНКО